

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש, פרשת ויצא

י"א בכסלו

בקריאת התורה קוראים תמיד "יששכר" בשי"ן אחת.¹

הפטרה: "ועמי תלואים... על תלמי שדי. ויברח יעקב... ובנביא נשמר" (הושע יא,ז – יב,ד).²

יום שלישי

י"ד בכסלו

יום חתונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עם

הרבנית מרת חיה-מושקא ע"ה, בת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע – ביום ג' פרשת וישלח, י"ד בכסלו תרפ"ט, בעיר וארשה.³

מעלת היום, בלשון הרבלי: "בכלל, חתונה היא עניין כללי אצל איש פרטי. אולם אצלי, הרי היתה זו הדרך לכך שהוכנסתי לעניינים הכלליים... והרי זה היום בו נוצר הקשר שלי עמכם, יעזור השם-יתברך שנראה פרי טוב בעמלנו".⁴

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – אור ליום שלישי עד השעה 12:17.⁵

1) ראה תורה-שלמה עה"פ (ליח). שיחת שי"פ ויצא תשי"ב ס"א (תורת-מנחם – התוועדותי (ד) תשי"ב ח"א, עמ' 156. הרבי העיר לבעל-קורא שקרא 'יששכר' בבי שיניין, שאומנם יש כמה דעות בזה, ואיך שקוראים – יוצאים ידי-חובה, אבל ע"פ נסתר צריך לבטא בשי"ן אחת דווקא). בצל החכמה (יחידות) עמ' 116-117 (שם ענה הרבי לאדמו"ר מבעלזא ביום ד' אדר-שני היתשמי"א, ששאלו אודות 'מנהג המקום' בקריאת שם זה, שמעולם לא התערב בכי"ב, ובמילא תלוי הדבר בעובדה מיהו היעל קורא. וצ"ע). סקירות וידון בענין זה בקבצים: 'המעין' תשכ"ז. 'צפונות' גיליון יז.

2) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. 3) פרטי העניינים דאו נלקטו בספר 'ימי מלך' (ח"א) פרק עשירי. וראה גם 'תורת מנחם – דרושי חתונה' (קה"ת, תשי"ס) מאמרי החתונה, ומאמרי הרבי המיוסדים וכו' על המאמרים הנ"ל. 4) שיחות-קודש תשי"ד עמ' קיט. ימי מלך' שם עמ' 272. 5) ובדיעבד סומכים להקל לומר קידוש לבנה אף בלילה הבא (ראה שו"ת חתם-סופר ועוד פוסקים, הובאו בשערים המצויינים בהלכה' לקיצור שו"ע סי' צו ס"ק ט. וכן נמסר ע"י הרה"ח הגר"י לנדא ז"ל, בשם כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע - כפר חב"ד, גיליון 689 עמ' 53).

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהדה"ק רלו"י מליובאוויטש יצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תפט

ערב שבת-קודש
פרשת ויצא
י' בכסלו ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

תגובות והערות

ש(כפי שהעיר הרב למברג שי' לנכון) אינה 'דבר שבקדושה' אלא 'מקום שצריך' סתם. וגם מזה מוכח (דלא כמ"ש הרב למברג) שהחלטת אדמו"ר לפסוק כהמקובלים נגד הפוסקים, אינה רק במקרה שזכינו שיאמר זאת מפורשות, כמו אותם הנושאים שזכינו לפסקיו בהם במהדור"ת ובסידורו, אלא בכל מקום שיש מחלוקת כזאת, ויש לפנינו רק את דבריו במהדור"ק — עלינו להפיש ולדקדק בפסקיו הקיימים ובפסקי הוראות רבותינו נשיאינו שלאחריו, ואף במנהגי החסידים הוותיקים מדור לדור, שמא יש הוראה או מסורת נאמנה לנהוג כהמקובלים, וכפי שהוא ברבים ממנהגי חב"ד. ופשוט.

עוד בעניין הפסק באמצע שמו"ת

בקשר למה שהובא בגיליון תסז בעניין ההפסקה באמצע שמו"ת, שאדמו"ר הזקן מביא בסי' רפה ס"ו ש"ש נוהגים לגמור כולה ערב שבת שחרית אחר התפילה, ושלא להפסיק כלל באמצע שמו"ת אפילו בדיבור, היה עדיין ניתן לומר שכמו שמנהגנו בקשר לזמן הקריאה הוא כדעה הראשונה שם בשו"ע אדה"ז "לגמור כל הפרשה שמו"ת ערב שבת אחר חצות" (ראה 'היום יום' ד' טבת), ולא כדעה השנייה, אם כן אין צריך כלל לחשוש גם לפרט השני שבדעה השנייה — שלא להפסיק באמירת שמו"ת. אלא שהרבי באג"ק חי"ח עמ' תקס (שערי הלכה ומנהג' ח"א עמ' רמב) מביא את ההכרעה שב'היום יום', ויחד עם זה אינו שולל הקפדה זו: "ומובן שצריך להתחיל עוד הפעם — בעת הסיום, לדעת המקפידים שלא להפסיק בקריאת שמו"ת".

הרב שנתני פרידמן, עיה"ק צפת

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

" בכסלו ה'תשס"ד — י"ז בכסלו ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	י' בכסלו	הלי שבת. פרק יב-יד.	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם. פרק ה.	מל"ת שכב.
ש"ק	י"א בכסלו	פרק טו-יז.	פרק ו.	מל"ת שכב.
א'	י"ב בכסלו	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ת שכא.
ב'	י"ג בכסלו	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.
ג'	י"ד בכסלו	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.
ד'	ט"ו בכסלו	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.
ה'	ט"ז בכסלו	פרק ל. הלי עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ו'	י"ז בכסלו	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שכ.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמנ זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
א', י' בכסלו	4.21	5.09	5.32	6.32	8.57	11.31	12.01	4.35.8	5.02
ש"ק, י"א בכסלו	4.22	5.10	5.32	6.33	8.57	11.31	12.01	4.35.8	5.02
א', י"ב בכסלו	4.22	5.11	5.33	6.34	8.58	11.32	12.02	4.35.9	5.02
ב', י"ג בכסלו	4.23	5.11	5.34	6.35	8.58	11.32	12.02	4.36.0	5.02
ג', י"ד בכסלו	4.24	5.12	5.35	6.35	8.59	11.33	12.03	4.36.2	5.03
ד', ט"ו בכסלו	4.24	5.13	5.35	6.36	9.00	11.33	12.03	4.36.3	5.03
ה', ט"ז בכסלו	4.25	5.13	5.36	6.37	9.00	11.34	12.04	4.36.5	5.03
ו', י"ז בכסלו	4.26	5.14	5.37	6.37	9.01	11.34	12.04	4.36.8	5.03

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים העמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	דה"ינ
ויצא	4.00	5.15	4.14	5.16
וישלח	4.01	5.16	4.14	5.17

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אייזלמן
מרי"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ס"ד), אך בין הנחת תפילין של יד לשל ראש אסורה שאילת והשבת שלום ללא כל פקפוק, ולא הותרה ההפסקה אלא מטעם "שלא ליבטל מעניית דבר שבקדושה" דווקא, כנ"ל. יתירה מזו, מדעת הפוסקים עולה להדיא שברכת ברק ורעם קלה מדבר שבקדושה. הדגה המש"ב (סי' סו ס"ק יט) הביא סוללת פוסקים (תבואות שור, אליה רבא, חיי אדם, ועוד) הסוברים שבק"ש וברכותיה אין להפסיק לברכת הרעם אף שמפסיקים לדברים שבקדושה, ובלשונו "דכיון שהוא עוסק בשבחו של מקום אין לו להפסיק בשביל שבה אחר, ולא דמי לב"ה הני דהווי דבר שבקדושה".

ואף אומנם שאדמוה"ז פסק ששרי להפסיק, מסתבר שלא התיר זאת אלא משום הקל-וחומר הנ"ל, אך גם הוא סבירא ליה שאינו חמור כדבר שבקדושה. **לפיכך:** היתר ההפסקה בין שלי"ד לשל-ראש הוא כרי "שלא לבטל מעניית דבר שבקדושה", וכיון שלא מצינו בדברי אדמוה"ז שאמירת ברכת ברק ורעם חשובה כמו עניית דבר שבקדושה, ואדרבה ראינו סוללת פוסקים הסוברים שאמירתם קלה יותר, הרי שאין להפסיק עבורם בהנחת התפילין.

ב. בנוגע להפסקה לברכת ברק ורעם בין גאולה לתפילה של שבת, נכתב שם, כי אף שמדברי אדמוה"ז עולה דיש להפסיק, מכל-מקום צריך עיון למעשה, כיון שבכף החיים כתב שעפ"י הארי"י אין הברל בין שבת לחול (ובחול אסורה ההפסקה).

ותימה, האם כוונת הדברים כי בכל פסקי אדמוה"ז בשולחנו יש לפקפק, מטעם שמה יש לנהוג כדעת המקובלים!! והיכן מצינו חידוש גדול זה?

לפיכך: יש לנהוג כפי העולה מדברי אדמוה"ז, דשרי להפסיק בין גאולה לתפילה דשבת לברכת ברק ורעם ללא שום פיקפוק.

יובא למבוג

הערת המערכת:

לסעיף ב' "ללא שום פקפוק" – כבר העירו ממה שהביא אדמוה"ז בסידורו (אחרי ברכת 'השכיבנו' דליל ש"ק) את "הנהגתין [=מנהג חב"ד] שלא לומר בחול 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן' מפני חשש הפסק" בין גאולה לתפילה דערבית, וממשיך שלמנהג זה "גם בשבת... אין להפסיק בפוסקים, ואין להפסיק להכריזו יעלה ויבא בליל ראש-חודש" (ולא כנהוג בקהילות רבות בארה"ק, שאין אומרים בהן 'ברוך ה' לעולם' בחול, אבל אומרים 'ישמרו' בשבת) – אף שהפסק בין גאולה לתפילה דערבית קל יותר, ובשו"ע אדמוה"ז סי' קיא ס"ב מתיר להפסיק בשבת בין גאולה לתפילה דשחרית בצמקום שצריך לכך", ובסי' תצ ס"ד מתיר לומר שם פיוט [ביו"ט שחל בשבת. וראה בספר 'הפסק בתפילה' סוף עמ' נד] – ומוזה ניתן להוכיח שלמעשה בסידור אינו מחלק בין שבת לחול, כדעת הארי"י.

על-כך, גם בקשר ל'דבר שבקדושה' צ"ע אם אכן לדעת אדמוה"ז בסידורו ניתן לענותו בין גאולה לתפילה דשבת (כדעת הקצות-השולחן, שלא הזכיר ראייה זו), וכל-שכן בברכת הרעם

(5) כלומר, אף שההלכה כמאן דאמר שלא אמרינן "כיון שהוא עוסק בשבחו של מקום אין לו להפסיק בשביל שבה אחר", מ"מ זהו דווקא גבי דבר שבקדושה, ולכן מפסיקים עבורם, אך לשאר דברים אמרינן לכולי עלמא (וזהו כוונת דבריו "ולא דמי לכל הני כו"ו). וכל זה פשוט, ולא נזקקתי לבאר זאת לולא הדברים שנכתבו ב"התקשרות" שם הערה 3 בתחילתה. (6) ומה שהוסיף "גם כאן שהארי"י מחמיר", הוא תימה, הרי זו חומרא המביאה לקולא, דעיי"ז מפסיד את ברכת הרעם ומתבטל גם מעניית דברים שבקדושה.

טבילה ב"מי הדעת" מטהרת מ"ישות"

כל הנניינים שלמטה משתלשלים מעניינם למעלה ומזה מובן שהמאמר למטה היה מצד הקטרוג למעלה, והגאולה למטה היתה מצד ניצחון וגאולה למעלה □ הקטרוג לא היה על עצם עניין החסידות אלא על גודל הריבוי וההרחבה בחסידות שהשפיע אדמו"ר האמצעי □ על-ידי הירידה לעולם לעמוק בעבודת הבורחים זוכים ל"זיפורין האיש מאוד מאוד" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בשנת תרצ"ג, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהציווי לשהחזיר את אדמו"ר האמצעי ובאופן שהיו מוכנים לשחררו בפועל, היה ביום השבת, ואז עמד אדמו"ר האמצעי באמצע אמירת-חסידות – המאמר ד"ה אתה אחד ושמן אחד. והשחרור בפועל היה ביום הראשון.

עוד אמר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיש ספק אם גאולת אדמו"ר האמצעי היתה בשנת תקפ"ו או בשנת תקפ"ז. אבל, בהרשימה שמסר כ"ק מו"ח אדמו"ר איתא שהיה זה בשנת תקפ"ז.

וזהו גם מהטעמים לכך שחגיגת יו"ד כסלו לא נקבע ליום-טוב כל-כך – כי, כשעמדו לחגוג את חגיגת יו"ד כסלו בשנה הבאה, היה זה כבר לאחרי הסתלקות אדמו"ר האמצעי, בט' כסלו תקפ"ח.

ב. אודות אדמו"ר האמצעי – ידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש (כפי שכבר נדפס) שהבעש"ט

(1) ראה רשימת ה"יומן" דכסלו תרצ"ג נדפס ב"רשימות" חוברת סט עמ' 10.
 (2) "רשימות" הנ"ל עמ' 11. וראה גם שיחת י' כסלו תש"ב בסופה (סה"ש תש"ב ריש עמ' 19). וראה גם תו"מ ח"א עמ' 36. וש"נ.
 (3) ראה "התמים" ח"ב עמ' פד. קונטרס בר-קודש עמ' 9 בהערה – ע"פ מסורה בבית הרב. וראה גם סה"ש שם בהערה.
 (4) ראה "רשימות" חוברת ח' עמ' 21. קונטרס בר-קודש שם. וראה גם סה"ש שם.
 (5) ראה שיחת י' כסלו תש"ב בסופה (סה"ש תש"ב ריש עמ' 19). וראה גם תו"מ ח"א עמ' 36. וש"נ.
 (6) ראה "רשימות" חוברת קפו עמ' 10.
 (7) ראה זח"ב קעה.ב. לקו"ת תוריע כג, סע"ב.

כל העניינים שלמטה משתלשלים מעניינם למעלה. ובנדרין וידן, המאסר למטה היה מצד הקטרוג למעלה, והגאולה למטה היתה מצד הניצחון והגאולה למעלה.⁸

ובמה התבטא הקטרוג והניצחון – בעניין התרחבות החסידות, דהיינו, לא בנוגע לעצם עניין החסידות, אלא בנוגע להתרחבות החסידות.

והרי מעלת ההתרחבות היא – שבמקורה היא למעלה יותר, וגם המשכנה היא עד למטה מטה, שכן, כאשר העניין אינו בא בהסברה ובריבוי אותיות, אין כל אחד יכול לתפוס, מה-שאינ-כן כאשר העניין בא בהסברה כו', אזי יכול לתפוסו אפילו פשוט שבפשוטים, עד ל"חצוזה".

ג. וזהו גם שעניין הטהרה ומקווה הם בספירת הבינה:

אודות עניין הטהרה במקוה מרומז ברמב"ם⁹ ומפורש בחסידות¹⁰ שטבילה אותיות "הביטל", והינו, שצריך להתבטל ולהטביל את עצמו לגמרי ב"מי הדעת", ועד שאפילו אם רק שערות ראשו הם מחוץ למים לא נטהר¹¹, כיוון שנראית עדיין מציאותו, ורק כאשר מתבטל לגמרי במי המים אזי נעשה טהור.

ועניינו בעבודה – שמי שאינו יכול להתמודד ("אינך עוקב זיך") עם חומרותיו וגסותו, אזי העצה היעוצה היא – לטבול את עצמו באותיות התורה והתפילה, להרבות באותיות התורה והתפילה, וללמוד תורה בשופי, ובפרט בלימוד חלק התורה שאינו נותן מקום לישות – שזוהי פנימיות התורה, "אילנא דחיי"¹².

ועל-ידי זה שיטבול עצמו בתורה, אזי יפטר

מישותו כו' ויהיה טהור. וזהו גם הפירוש בלשון חז"ל בנוגע לשיעור המים "שכל גופו עולה בהן"¹³ – שכל גופו מזדכך ומתעלה.

ועניין זה נעשה דווקא על-ידי הריבוי שבתורה – כדוגמת המקווה, שאין זה באופן שהמים הם כמידת גופו, אלא באופן שכל גופו מכוסה לגמרי במים, וגם מסביבו יש מים. וכמו כן ברוחניות – שהעצה לעניין הטהרה היא דווקא על-ידי לימוד התורה בשופי, ללא הגבלות.

ועל-פי זה מובנת השייכות דמקווה וטהרה לבינה – כי, מצד הריבוי וההתרחבות שבבינה, שלומד פנימיות התורה ללא הגבלות כלל, נעשה טהור.

וכאמור, שמי שאינו יכול להתמודד עם גסותו וחומרותו, עם העניינים הבלתי רצויים, או אפילו עם ענייני הרשות, אלא שאינם ענייני קדושה שזוהו ענייניו של יהודי – אזי העצה היעוצה היא הטבילה בהריבוי וההתרחבות דבינה דווקא.

ד. באותה התוועדות סיפר כ"ק מ"ח אדמו"ר סיפור נוסף¹⁴, שגם בו נזכר אודות אדמו"ר האמצעי:

הסיפור הוא אודות אחד מגדולי החסידים, ר' מיכעלע אפאצ'קער, שהיה עוד אצל רבינו הזקן.

אצל ר' מיכעלע היה הרשב"ץ, וממנו הלך לליובאוויטש אל הצמח-צדק. בלכתו לליובאוויטש, שלח ר' מיכעלע על-ידו פדיון להצמח-צדק, והזהירו שלא יקראנו. מצד סיבות שונות לא התאפק הרשב"ץ ופתח את הפדיון, ואחר-כך סבל (ער) האט געהאט

(12) ראה רמב"ם שם פ"א ה"ז.

(13) זח"ג קכ"ד, ב (ברע"מ). וראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.

(14) עירובין ד, ב. וש"נ.

(15) "יומן" הנ"ל – נרפס ב"רשימות" חוברת

קפו"ס ע" 11 ואילך. וראה גם חוברת קמג עמ' 7

ש"ה ש"כ, וראה גם תו"מ ח"ב עמ' 135. וש"נ.

(8) ראה גם תו"מ ח"ב עמ' 208. וש"נ.

(9) ראה בארוכה סידור (עם ד"ח) כונת המקווה

(קנו, א ואילך).

(10) ה' מקאוות בסופן.

(11) סידור שם (קנט, סע"ד).

הפסקה לברכת ברוך ורעם, הפסק באמצע שמו"ת

הפסקה לברכת ברוך ורעם בין שלייד לשל-ראש ובין גאולה לתפילה בשבת

בגיליון תפו דן הרב גינזבורג לגבי הפסק לברכת ברוך ורעם במצבים שונים, ויש להעיר על כך: א. מה שכתב דמסתבר דיש להפסיק בין הנחת תפילין של יד לשל ראש לברכת ברוך ורעם, הנה לענ"ד מדברי אדמו"ר הזקן נראה דאסורה ההפסקה לשם כך, וכדלקמן.

איסור ההפסקה בין תפילין של-יד לשל-ראש הוא משום "שגורם ברכה אחרת על של ראש, ואסור לגרום ברכה שאינה צריכה". ומשום כך פסק רבינו בשולחנו (סי' כה סכ"א) שאפילו "אם שמע קדיש או ברכו או קדושה בין תפילין של יד לתפילין של ראש לא יפסיק לענות עם הציבור", וכן נפסק בטושו"ע.

אלא שבסידור (הל' תפילין ד"ה בד"א) חזר בו וחיידש¹ שמוטר להפסיק ל"קדיש או ברכו או קדושה". ונימוקו, דכיוון "שיש אומרים שמברכים לעולם על של ראש על מצוות תפילין אף אם לא שח בינתים, ואף שאין לנהוג כן לכתחילה, דספק ברכות להקל, מכל מקום, לעניין איסור גרם ברכה שאינה צריכה כדאי הם לסמוך עליהם, שלא לבטל מעניית דבר שבקדושה", עכ"ל.

כלומר, חומרת הענייה (שלא לבטל מעניית דבר שבקדושה), בצירוף דעת האומרים שמברכים לעולם על תפילין של ראש (שלדעתם זוהי ברכה הצידיקה) – גורמים יחדיו את היתר הענייה.²

והנה מפשטות דברי אדה"ז אלה עולה, שדווקא ל"דבר שבקדושה" יש להפסיק (כקדיש, קדושה וברכו), אבל לשאר דברים שחומרתם פחותה – אין להפסיק. וממילא מובן שבטביל להחיל דין זה על עוד דברים עלינו להוכיח בוודאות שהושוו ל"דבר שבקדושה".

והנה לגבי אמן של "הא-ל הקדוש" ו"שומע תפילה" מצינו "שיש להם דין דבר שבקדושה" (שוע"ר סי' סו ס"ה), וכן אמן שאחר ברכת התורה "היא גם כן כמו דבר שבקדושה" (שם). אך לגבי ברכת ברוך ורעם³ לא מצינו בשום מקום שחמורים כדבר שבקדושה (ואדרבה כדלקמן).

ואף שמצינו שהותרה אמירתם בק"ש וברכותיה, זהו מטעם "שאם מפסיק לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד של בשר ודם ק"ו לכבוד של הקדוש ברוך הוא" (כמו שכתב אדמוה"ז שם

(1) מלבד איסור זה יש איסור נוסף, פחות חמור, שחובה לסמוך של יד לשל ראש, לפי שנחשבים להוויה ועשייה אחת (שוע"ר סי' כה סכ"ב).

(2) ובהתאם לנימוקו לקמן, מובן טעם השינוי: בסידור אויל לשיטתיה, דס"ל דאין מברכים על תפילין של ראש אא"כ הפסיק (ולא כמובא בשולחנו שהמנהג לברך לעולם על של ראש – סי' כה סכ"ג), ומשום כך, ע"י ההפסק הוא גורם לברכה שאינה צריכה רק אחד מאן דאמר (משא"כ לשיטתו בשו"ע שעי"י ההפסק גורם לברכה שניה על של ראש, שהיא ברכה שאינה צריכה לבטל ע"פ ז"ל).

(3) ומדלא הזכיר כסניף לדבריו דעת האומרים שלעניין הפסק לדבר שבקדושה, לא יחשיבנו כ"ף לאיסור גרם ברכה שאינה צריכה, מוכח שלדבריו דעתם (והרי כן היא הסכמת הפוסקים שלא כמותם). וזה דלא כמשמעות הנכתב בהתקשרות הערה (3).

(4) לענין דברים נוספים ראה מש"כ בספרי "הפסק בתפילה" פ"ד ס"ב, ובהרחבה ב"התקשרות" גיליון תל"ב.

אפשרות שלישייה: הרמ"ק¹³ כתב שרק מתחילת הלילה עד חצות יש שליטה לחיצונים, אבל לאחר מכן ובשינה ביום אין בה תומאה. ובספר 'אמת-ליעקב'¹⁴ כתב בשם הרמ"ז בהקדמת חצות, דסכנת אחיות הקליפות ושליטתן הוא רק במי שעבר עליו חצות ולא נתעורר, אבל לא במי שהיה ניעור בחצות¹⁵.

ועל-פי זה כתב ב'אמת ליעקב' שם, שמי שקם בחצות ולא עבר עליו חצות לילה בשינה אינו צריך נטילת ידיים בדילוג אלא כמו לאכילה, ומי שישן אחר חצות וכן ביום אינו צריך נטילת ידיים כלל אפילו בלא ברכה. אבל כתב (וגם אחרים כתבו לדעה זו) שלכתחילה עדיף שייטול ידיו לסידורגין.

— אבל אדמו"ר לא הזכיר כלל לעניין זה את עניין השינה בחצות, וכן את עניין הברכות ות"ת אז.

למעשה, בספר שולחן-ערוך הקצר¹⁶ מביא שתי דעות בין החסידים בזה: מנהג הרה"צ בעל 'דברי חיים' מצאנו¹⁷, והרה"צ ממנוקאטש בעל 'מנחת אלעזר'¹⁸ [וכן נהג האדמו"ר מסאטמר¹⁹], שהיו מכינים מים לנטילת-ידיים ליד מיטתם כשישנו ביום. ומאידך מנהג ספינקא²⁰ שלא היו מכינים זאת.

בין אנ"ש, ככל הידוע, מקפידים ליטול ידיים ג' פעמים גם לאחר שינה ביום, אך אין מקפידים להכין כלים על-יד המיטה. וצריך עיון אם נזהרים מנגיעה כמו בבוקר. ואולי גם ב'רוח רעה' יש דרגות שונות, כדמוכח מהשינויים בין חיובי-הנטילה השונים²¹.

(13) כפי' אור יקר (מכת"י) שם, כרך ר' עמ' סט.
 (14) קונטרס שפת אמת אות מא [הרבי הביאו באג"ק כרך ב עמ' צט].
 (15) וי"מ שדווקא אם ברך הברכות ועסק בתורה או — כף החיים ס"ק נג.
 (16) פ"ב הערה 6. להלכה מביא ע"ז (בקצות השלחן ס"ח ב וכן) שם בס"ג את דברי אדה"ז במהר"ק, שיטול ללא ברכה.
 (17) אוצר החיים ס"י קכח.
 (18) דרכי חיים ושלום ס"ג.
 (19) עדות הרה"ג הרה"ח ר' מענדל וועקטער.
 (20) מנהגי ספינקא עמ' טז. ובשו"ע הקצר שם שהביאם, מעדיף מנהג זה, וכתב די"ל שא"צ ליהרר מנגיעה וכו' בזה.
 (21) המנויים בשו"ע הבי' ובשו"ע רבינו ס' ד ס"ח, עיי"ש בכף החיים ועוד.

צוטא"ן) בנוגע לבנו יחידו כו', מצד עניין הנ"ל.

כשהגיע הרשב"ץ לליובאוויטש, בלילה קר, נכנס לבית-המדרש, והתיישב — לא במזרח, אלא במערב, בדרום או בצפון — להינפש כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ביאר את הדברים,

**מי שאינו יכול להתמודד עם חומריות וגסותו,
 העצה היעוצה לו היא — לטבול את עצמו באותיות
 התורה והתפילה, להרבות בתורה ותפילה בשופי**

מטורח הדרך. ויצא הגבאי של הצמח-צדק והכריז: מי הגיע מר' מיכעלע? — אבל רשב"ץ שהתנמנם, לא שמע. כעבור משך זמן יצא הגבאי עוד הפעם, והכריז: מי הביא משהו מר' מיכעלע? — וגם בפעם זו לא ענה הרשב"ץ.

וכך היה פעם שלישיית וכו', עד שלפתע התעורר רשב"ץ ונגש אל הגבאי. וציווהו הגבאי להכנס מיד אל הצמח-צדק.

כשנכנס הרשב"ץ אל הצמח-צדק נתבטל במציאות לגמרי ועמד "כבול עץ", עד שהצמח-צדק הוצרך ליטול מכיסו את הפידיון, באומרו: כשמביאים פדיון מר' מיכעלע [אינני זוכר בדיוק איך סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אם אמר ר' מיכעלע, או בלא ר'], צריכים למוסרו מיד. הרשב"ץ, שנתבטל לגמרי, לא השיב מאומה, ונשאר לעמוד כבול עץ, עד שהצמח-צדק רמז שיכול ללכת, ויצא.

ואחר-כך הכין את עצמו במשך ג' חודשים ליכנס ליחידות.

ובהקדמה לסיפור הנ"ל, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שר' מיכעלע אמר: אצל הרבי — רבינו הוקן — הייתי מאלו ש"עילי בלא בר"¹⁶.

ואילך. וש"נ.
 (16) לשון חז"ל סנהדרין צ"ב, (וכפרש"י: נכנסים בלא רשות).
 (17) פרשתנו ל, מג.
 (18) ראה תו"ח וישלח לט, ד ואילך.
 (19) תולדות כז, כח.
 (20) ראה גם סידור (עם דא"ח) שער התקיעות בסופו (רמ"ב).
 (21) יתרו כ, א.
 (22) מכות כד, רע"א. וש"נ.

מבחינת לבן, לובן העליון, על-שם "שמלכין עוונותיהם של ישראל"²³, כדאיתא במדרש²⁴ "מאוד יותר מאביו (יצחק), מאוד יותר מלכין", והיינו, לפי שורש התיקון הוא למעלה גם מתוהו.

וזהו גם מה שכתוב²⁵ "טובה הארץ מאוד מאוד" – שזהו מצד עבודת הביוריים בארץ שבע עממין לעשות ממנה "ארץ ישראל".

א. והעניין בזה:

אברהם – ש"כתוב בו"²⁶ ואברהם כבד מאוד, פעם אחת" (דלא כיעקב שכתוב בו ב' פעמים מאוד)²⁷ – לא התעסק בעבודת הביוריים, לברר הדברים הגשמיים שבעולם. וגם מה שמצינו כאברהם העניין ד"הנפש אשר עשו בחרן"²⁸ – הרי עניין זה היה רק בדרך עראי ולפי שעה, וזהו הטעם שאין אנו יודעים מה אירע ליוצאי חלציהם של הגרים שנתגיררו על-ידי אברהם²⁹.

וכמרכין יצחק – שהרי היה עולה תמימה, ולא יצא מארץ-ישראל (אף שהיתה עדיין קודם הברור)³⁰.

מה-שאינן כן יעקב – שנאמר בו "ויצא יעקב מבאר-שבע וילך חרנה"³¹: בתחילה היה יעקב בבאר-שבע – אצל יצחק, אשר, גם בהיותו למטה בגוף היה באותו מעמד ומצב כמו למעלה, שלכן גם בחייו נאמר "אלוקי יצחק"³², אף-על-פי ש"אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם"³³.

ולאחרי כן היה י"ד שנה בבית-מדרשם של שם ועבר, כפי שדרשו חז"ל³⁴ על הפסוק³⁵ "וישכב במקום ההוא", "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה", ומובן גודל מעלת מדריגתו באותו זמן.

ולמרות זאת – הלך משם "חרנה", אשר, נוסף על ב' הפירושים שבזוהר³⁶ אם קאי על מלכות או על עולמות ב"ע (כפי שנזכר בהמאמר³⁷), הרי זה קאי גם על "חרנה" כפשוטו – "חרון אף של מקום (בעולם)"³⁸, שזוהי המדריגה היותר תחתונה.

ובהיותו בחן – עסק בבירור החומריות כו', שזהו מה שכתוב³⁹ "יהי לי שור וחמור וגו'", ודווקא על-ידי זה נעשה העניין ד"ויפרוץ האיש מאוד מאוד", ב' פעמים מאד.

א. ועניינו בעבודה:

החילוק בין תורה למצוות הוא – שהתורה היא ברוחניות, והמצוות הם בגשמיות, כמו יציאת בצמר גשמי וכיוצא-בזה.

והרי תכלית התורה היא בשביל המצוות, כמאמר רז"ל⁴⁰ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", ולעתיד לבוא יהיה "מעשה גדול"⁴¹ – שהמעלה בזה היא מצד בירור הגשמי.

ויתירה מזה – בבירור דברי הרשות, שזהו עניין נעלה יותר גם ממעשה המצוות⁴².

ב. וזהו גם הוראה אלינו בעניין השליחות:

טהרה למי שישן ביום

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

המשפיע בליובאוויטש, רש"ג ע"ה, הביא ראייה מסיפור-חסידים, שהריח אדמוה"ז את רוח הטומאה מחסיד שישן ביום ולא נטל ידיו, כדי להוכיח שיש רוח הטומאה גם בשינה ביום¹.

והנה ע"פ נגלה נשאר ספק ברבר (הן בנייעור בלילה, הן בנוטל ידיו לפני עלות השחר והן בישן ביום) כמ"ש הבית-יוסף, וכן פסק בשו"ע שלו (וכן בשו"ע רבינו מהדר"ק)². והמסקנה – ליטול בלא ברכה.

ועל-פי קבלה רבו הדעות בזה, והובאו בשו"ע-הזוהר³, בכף-החיים⁴ ובאשל-אברהם להרה"צ מבוטשאטש⁵.

ובסידור אדמוה"ז יש הכרעה מסויימת בזה⁶: "אם נייעור כל הלילה או שהיה ישן פחות פחות מס' נשימות – לא שרתה עליו רוח הטומאה כלל, ואינו צריך ליטול ידיו ג"פ...", דלא כהדעות המחייבות נטילה (עכ"פ לכתחילה) גם בנייעור בלילה⁷.

כדעת מי סובר רבנו הזקן בעניין זה?

לכאורה, דבריו קרובים לדעת המקדש-מלך⁸ בשם מהרח"ו (ומהר"ר חיים הכהן תלמיד מהרח"ו⁹, וכ"כ בס' דרך-חיים למהר"ה מאוסטרהא¹⁰ בשם האר"י ז"ל והרמ"ז), שרוח הטומאה שורה רק בצירוף שינה ולי"ה יחד, ולפי זה כתב המקדש מלך שהנייעור בלילה או ישן ביום אינו צריך נטילת ידים.

אפשרות שנייה: מפשטות דברי הזוהר¹¹ משמע, שהעיקר הוא השינה בלבד, וגם מי שישן ביום שיתין נשמין רוח הטומאה שורה עליו, ולכן צריך להיזהר ליטול ידיו מיד כשמתעורר משנתו. ובספר יש שכר¹² כתב על-פי זה שמי שהשכים קודם עלות השחר ונטל ידיו וחזר לישון קודם אור היום חוזרת הטומאה ושורה עליו. וכן הישן ביום רוח הטומאה שורה עליו.

– דעה זו מתאימה למה שהביא הרש"ג מהסיפור הנ"ל.

(1) שמועות וסיפורים, מדור אדה"ז סיפור א – במהדורה ראשונה עמ' ג.

(2) בשניהם – סי' ד סי"ג-טו.

(3) שם, באבן יקרה ס"ק כב.

(4) שם, ס"ק מז-נו.

(5) שם, ד"ה ממו"ח נ"י שמעתי.

(6) 'סדר הנטילה', ד"ה אם נייעור (נדפס בסוף השו"ע ח"א, בדפוס הישן ס"ע 305 – דף קנ"ג סע"א, ובמהדורה החדשה ס"ע תר).

(7) כף-החיים ס"ק מז בשם יד אהרן (בשם האר"י ז"ל), תרומה חרשה, שלמי ציבור ועוד.

(8) לזוהר פ' וישלח, ח"א דף קסט ע"ב [ספר זה הובא פעמים רבות ביותר בתו"א ולקו"ת, ראה במפתחות], שכן דייק מהרח"ו מלשון הזוהר שם.

(9) תלמיד מהרח"ו (בס' טור ברקת [שהובא פעמיים בלקוטי-תורה], פשיטא ליה מדעתא דנפשיה).

(10) דפוס ראשון – זולצבאך, תס"ב. [לפי ציון הכף-החיים] "דף כו עמ' ד" – הובאו כולם בכף החיים שם ס"ק מז (וגם האשל אברהם הנ"ל התכוון כנראה לדעה זו).

(11) ח"א דף קפ"ד ע"ב.

(12) בדיני נטילת-ידים-שחרית סי' ט"י.

(23) ראה בר' פ"ע, י. וראה גם יומא ע"א.

(24) מדרש שכל-טוב – הובא בתו"ש עה"פ (אות קלח).

(25) שלח י"ד, ז.

(26) לך-לך י"ג.

(27) מדרש תנחומא קדמון מכ"י – הובא בתו"ש עה"פ (אות קלח).

(28) שם י"ב, ובפרש"י

(29) ראה גם לקו"ש ח"י עמ' 89 ובהערה 14 שם.

(30) בר' פ"ד, ג.

(31) פרש"י תולדות כ"ב. נתבאר בלקו"ש חט"ו עמ' 200 ואילך.

(32) ריש פרשתנו.

(32) שם, יג.

(33) פרש"י שם לא, מב.

(34) פרש"י שם כח, יא.

(35) שם.

(36) ראה ביאורי הזוהר לארמו"ר האמצעי ריש פרשתנו (זו, ג ואילך, יז, ואילך).

(37) פ"ב.

(38) פרש"י ס"פ נח.

(39) וישלח ל, ו.

(40) קידושין מב. וש"נ.

(41) ראה תו"מ סה"מ כסלו עמ' קצה. וש"נ.

(42) ראה גם תו"מ סה"מ כסלו עמ' כג. תמוז עמ' צא. ועוד.

כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו (כח,יא)

שירא מפני חיות רעות (רשי)

הליכת יעקב לחרן רומזת לירידת הנשמה למטה. בעולם הזה הגשמי, 'עולם' מלשון 'העלם', הגילוי של שמש ומגן הוי' אלוקים, מוסתר ונעלם – "כי בא השמש". יתר על כן, עולם הזה מלא קליפות וסטרא-אחרא – "חיות רעות" ויש להישמר מפניהן.

(ספר השיחות תשנ"ב חלק א עמ' 139)

ויקח מאבני המקום (כח,יא)

יש אומרים שלקח י"ב אבנים, כנגד י"ב השבטים שהעמיד. ויש אומרים שלקח ארבע אבנים כנגד ארבע נשיו. ושתי הדרשות גם יחד מכוונות לכך שתהא מיטתו שלמה.

(אגרות קודש חלק יד עמ' קלג)

וישכב במקום ההוא (כח,יא)

כל עשרים שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב. ומה היה אומר... ט"ז שיר המעלות שבספר

תהילים (ב"ד פס"ח,יא)

צריך להבין, הרי אמירת 'שיר' מעידה על שמחה גלויה, כמאמר הגמרא, "אין אומרים שירה אלא על היין" ואיך אס-כן אמר שירה בביתו של לבן? אלא יעקב ראה את תכלית המכוון של ירידתו למקום שפל זה. הוא ראה את העלייה שתצמח מכך – "ויפרוץ האיש מאוד מאוד" – ולכן אמר "שיר המעלות" עוד בהיותו בבית לבן.

(לקוטי שיחות כרך כ עמ' 126)

* * *

מילא בהיותו בבית-מדרשו של עבר, מוכן מדוע לא ישן יעקב, כי עסק בתורה יומם ולילה, אך מדוע בבית לבן "לא שכב"?

הביאור הוא: עבודתו של יעקב אצל לבן היתה עבודה רוחנית – בירור ניצוצות הקדושה שהיו אצל לבן והעלאתם לקדושה, עבודה שלבן הארמי התנגד לה. משום כך היה עליו להיות עירני תמיד, כדי להתגבר על לבן הארמי.

(לקוטי שיחות כרך ג עמ' 790)

* * *

ללמדך: גם כשאדם עוסק בפרנסתו ובמלאכתו, ראשו צריך להיות עסוק בפרק תהילים, משניות, תנאי וכיוצא באלה.

(לקוטי שיחות כרך ג עמ' 792)

* * *

אומר הגה"ק רבי לוי-יצחק שניאורסון:

מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. יעקב לא ישן לא בארבע-עשרה השנים שלמד תורה בבית עבר וגם לא בעשרים השנים שעשה בבית לבן.

וסימנך: כתיב (תהילים לא) "בידך אפקיד רוחי". יעקב ישן בתוך ה"ידך", כלומר: בין ארבע-עשרה השנים שעשה בבית עבר ("יד") לבין עשרים השנים שעשה בבית לבן ("ך").

(לקוטי לוי-יצחק עמ' שלב)

ידוע שרבותינו נשיאינו היו שולחים שלוחים – כפי שהיה בימי אדמו"ר האמצעי, ששלח שלוחים לארץ-הקודש, וכמסופר⁴³ שבתחילה לא רצו לנסוע, עד שהבטיח לשלוח להם את מאמרי החסידות, והיה שולח להם המאמרים האיש מאוד מאוד, דהיינו פריצת כל הגדרים, שזהו על-ידי הפצת החסידות בשופי. וכהסיפור⁴⁴ אודות החסידים של אדמו"ר האמצעי, שבאחד הלילות כשהיה מזוג אוויר טוב ("א גוטע פאגאדע"), חזרו המאמר חסידות

כשנכנס הרשבי"ץ אל הצמח-צדק נתבטל במציאות

לגמרי ועמד "כבוד עיני", עד שהצמח-צדק

הוצרך ל"טו"ל מניסו את הפידיון

בכתב יד קודשו. וזוהי הסיבה שבארץ-ישראל נמצאו הרבה ביכלאך מתורתו של אדמו"ר האמצעי.

והנה, הסיבה לכך שלא רצו לנסוע היא – בגלל שעל-ידי זה יחסר להם בהעניין ד"מאור" פעם אחת. ואף-על-פי-כן שלחו אותם, לא רק לטובת המקום, אלא גם לטובת עצמם, כיוון שעל-ידי זה מגיעים להעילוי דמאור מאוד ב' פעמים.

בחוץ, וכינתיים התחיל לרדת גשם, וכאשר הבחינו שיצא גוי מבניין אחד, נכנסו ה"חוזרים" לשם להמשיך בחזרת המאמר, ואחר-כך נודע שהיה זה מקום שאסור להיכנס אליו, ובפרט לדברי תורה. ונתבלבלו החסידים מזה, ונכנסו לאדמו"ר האמצעי, ואדמו"ר האמצעי שחק ("האט זיך אויסגעלאכט") מכל המאורע.

וזוהו אמיתית העניין ד"ופרצת" – שאפילו הגדרים שיש להם לכאורה אחיזה בשולחן-ערוך, נפרצים גם הם!

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא, י' בכסלו ה'תשי"ט; 'תורת-מנחם התוועדויות' (כח"ד) ה'תשי"ט כרך א עמ' 227-233 – בלתי מוגה)

וכן הוא גם בכל הדורות, עד לדור האחרון – שכאשר נוסעים בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, צריך לידע שאין זה רק לטובת המקום, אלא גם לטובת השלוחים, שעל-ידי זה נעשה אצלם העניין ד"ויפרוץ

(44) ראה "רשימות" חוברת קפו עמ' 11.

(43) ראה "התמים" ח"ב עמ' עט.

ללמוד מיעקב אבינו כיצד מקימים בית בישראל

דווקא בזמן כזה חובה להתמסר עוד יותר לעבודת התפילה

סדר הליכתו של יעקב לחרן – הדבר הראשון שעשה בלכתו לחרן – "ויפגע במקום", "לשון תפילה":

בצאתו לחרן למצוא זיווג, היה לו, לכאורה, ללמוד שפת ומנהגי המדינה, להתלבש במלבושי המדינה וכו' וכו', ואף-על-פי-כן הניח יעקב כל עניינים אלה, ובמה עסק – בעבודת התפילה. וההוראה מזה:

כשיהודי מתכוון לבנות בית בישראל – יכול לחשוב: בשלמא עד עתה היתה התעסקותו בלימוד התורה, קיום המצוות ותפילה, אבל עכשיו, בצאתו לעולם, עליו להניח את הכל ולהתמסר ללימוד וחיקוי מנהגי המדינה, רדיפה אחר תושבי המדינה, וכיוצא בזה.

ועל זה באה ההוראה מהנהגתו של יעקב – "ויפגע במקום" – שדווקא עכשיו צריך להתמסר עוד יותר לעבודת התפילה, כי, עבודתו הקודמת שעסק בתורה ומצוות ובתפילה אינה מספיקה בשביל מצבו עתה, בצאתו לעולם, שצריך לעמוד בנסיגות גדולים שלא בערך להקודמים, ולכן צריך להתפלל ולבקש מהקב"ה שיעמוד בניסיון.

הכי חשוב לשמור על ה"ראש"

וממשיך בכתוב – "ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו", ומפרש רש"י, "עשן כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות..."

בצאתו לחרן ידע יעקב היטב לאיזה מקום הולך הוא, וידע ששם יצטרך לעבוד לפרנסתו אצל לבן הארמי (טרדות הפרנסה), וידע שגם קודם כואו לחרן, בהיותו בדרך, ישנן חיות רעות (טרדות אפילו בהכנות לפרנסה). וכדי להגן על עצמו שהיציאה לעולם לא תפעל עליו, עשה "מרוב סביב לראשו" – להגן על הראש ששם דבר לא יפגע בו ("צום קאפ זאל קיינער ניט צוטרעטן"), תהיה באופן ד"גייע כפיך" בלבד, ואילו ראשו יישאר מונח בתורה ועבודה.

וזהי ההוראה לכל אחד ואחד מישראל – שבצאתו לעולם צריך להיזהר שהראש יהיה מוגן, על-ידי זה שיהיה מונח בתורה ועבודה, וכשהראש יהיה כדבעי, אזי במילא יהיו גם הידיים והרגליים כדבעי; עסק הפרנסה יהיה על-פי שולחן-ערוך, הנהגת הידיים תהיה באופן ש"שמאל (בלבד) דוחה (אבל) ימין מקרבת", והרגליים תהיינה רצות לדבר מצווה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא, ט' בכסלו ה'תשי"א, תורת-מנחם – התוועדות ה'תשי"א חלק ב, עמ' 102-103 – בלתי מוגה)

פרשת ויצא

ויפגע במקום (כח,יא)

לשון תפילה... ולמדנו שתיקן תפילת ערבית (רש"י)

המילה "ויפגע" רומזת שההגעה למקום היתה כאילו בלי כוונה. ויש לשאול, מדוע לומדים את תפילת ערבית דווקא ממילה זו?

יש לבאר, דהנה ידוע ההסבר הפנימי לכך שתפילת ערבית היא רשות, משום שתפילה זו קשורה לדרגה כה גבוהה, שאי-אפשר להגיע אליה על-ידי עבודת האדם. זוהי אתערותא דלעילא שאין אתערותא דלתתא מגיעה לשם, והיא נמשכת ויורדת מאליה. לכן נלמדת תפילה זו מ"ויפגע", כי מכיוון שדרגה זו אינה מושגת על-ידי עבודה, נמצא שההמשכה היא כאילו בלי כוונה, בלי יחס לעבודת האדם.

(לקוטי שיחות כרך כה עמ' 156)

ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו (כח,יא)

וישם מראשותיו: עשן כמין מרוב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות (רש"י)

מדוע הקיף יעקב באבנים רק את ראשו ולא את שאר איבריו? ממה-נפשו? אם חשש מחיות רעות – היה עליו לדאוג לכל גופו, ואם בטח בקב"ה שיצילו – למה היה לו להקיף באבנים את ראשו?

אלא כאן הורה לנו יעקב אבינו דרך בעבודת הבורא: בשעה שהולכים ל"חרן", כשיוציאים לעולם הגדול, ויודעים ששם ישנו "לבן הארמי" – בראש וראשונה על האדם להבטיח שה'ראש' לא ייפגע; הראש חייב להיות מוגן. העמל והיגיעה בהשגת פרנסה צריכים להיות רק בירידי: "יגיע כפיך כי תאכל" – יגיעת כפיים דווקא ולא יגיעת הראש. על הראש יש להגן מפני כל אותן "חיות רעות", שכן הוא צריך להישאר פנוי לעניינים שבקדושה ולידאת-שמים.

זאת ועוד: ההגנה על הראש צריכה להיות על-ידי אבנים, בחינת דומם, שמשמעותם קבלת עול מלכות שמים מוחלטת, בלא תערובת של שכל ורגש.

(לקוטי שיחות כרך א עמ' 61-62)

* * *

מפרשי רש"י מסבירים שיעקב הקיף את כל גופו בחומת אבנים ולא רק את ראשו. מדוע אפוא נאמר "מראשותיו" – "סביב לראשו"? כמו-כן צריך להבין את התועלת שבהקפת הגוף בכמה אבנים, והרי החיות הרעות יכולות לקפוץ מלמעלה?

הביאור בזה: 'אבן' מסמלת תקיפות. הנחת האבנים הייתה בעיקרה פעולה רוחנית – יעקב גילה בגופו את אור הנשמה בתוקף גדול. הוא גילה את המציאות האמיתית של הגשמי שהיא הנשמה. במצב שכזה אין חיה רעה מסוגלת להזיק לו שכן העולם ולהסתר אין עוד אחיזה במציאות. היות שהמשכן העיקרי של הנשמה הוא במוח, לכן עיקר גילוי זה (היינו הנחת האבנים) הוא בראש דווקא.

(ספר השיחות תשנ"ב חלק א עמ' 143)

בתנאי שתהיה ההגהה הדרושה כמתאים לקדושת הספר.

הדיקו שער א' 1) **מכל** התניאית 2) זה שצויין בו **מקום** ההדפסה

כמה וכמה תניאית נתקבלו לאחרונה נמצאו בספרייה

השערים ד[דפוס] וילנא הראשונים הגדולים קצת מגודל תניא הרגיל יצמצמום – אבל יציינו הגודל

בשני בענדליך [=חוטים – סימניות].
בי"א ניסן חילק הרבי מהדורה זו.

התניא והגאולה

על הקשר שבין הדפסת התניא והגאולה –
התבטא הרבי בהתוועדות י"ט בכסלו תשל"ב
(בלתי מוגה):

ידוע הסיפור שאדמו"ר הזקן התבטא: "כמה טוב שהתניא נדפס שנתיים לפני המאסר והגאולה. לולי כן, היבורי והגאולה היו צריכים להיות באופן אחר לגמרי". שמוזה מובן שגם עניין התניא קשור לעניין הגאולה.

כתב ברייל - בהגהה טובה

בהזדמנות (התפרסם על-ידי המזכיר הרה"ח הרב בנימין שיחי' קליין – 'כפר חב"ד' גיליון 786 עמ' 17) ציין הרבי לגבי מהדורת ספר התניא בכתב ברייל (הופיעה בהוצאת קה"ת ו'מכון מורשת היהדות לעוורים'):

מותר להעתיק היתניא' בכתב ברייל אבל

צריך רשות מהרבי...

כשהדפיסו את התניא בתרגום לאנגלית – דף מול דף – בשנת תשל"ג, חששו המתעסקים – ובראשם הרה"ח ר' זלמן יפה (ע"ה) – לתרגם את הנאמר בסוף פרק א' לגבי טיבם של אומות-העולם ("נפשות האומות... הם משאר קליפות טמאות שאין בהם טוב כלל... וכל טיבו דעבדין האומות... לגרמייהו עבדין") מחשש לעורר תסיסה מצד קוראי האנגלית שאינם מבני ברית. במכתב מכ"ג בכסלו תשל"ג כתב הרבי לרב יפה (מתורגם מאנגלית):

...תשובתי הברורה היא – אם יורשה לי להשתמש בביטוי שלך: "אין אנו יכולים לעשות דבר בלי אישורו של הרבי, דהיינו, **כמובן**, אישורו של רבינו הזקן, מחבר הספר.

בהמשך מטעים הרבי כי:

קטע זה כבר תורגם ליידיש, לאנגלית, לצרפתית ולאיטלקית לפני מספר שנים, בהתאם לרצונו של המחבר, כך, שבשלב זה אין עניין לנסות לחזור מן הדברים או למנוע את פרסומם.

ועוד כותב הרבי להנ"ל:

למעשה, אם היו עושים שינוי כלשהו, היה זה רק מושך תשומת-לב לנושא, ומאפשר לכל אדם בכל מקום, להיתפס לכך ולעשות מזה ידעש...

"אמונה בכוחם של חסידים"...

בשנת תשמ"ב הורה הרבי להכין ולהדפיס, בתוך זמן קצר ביותר, את המהדורה-קמא של ספר התניא אברכים ויתמימים נרתמו למשימה והצליחו להשלימה קודם י"ט בכסלו, לשביעות רצונו ולנחת רוחו של הרבי א על הפלאת העניין על-ידי הרבי, לצד שביבים הקשורים להדפסות שונות של ספר התניא קדישא

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מגדר האנושי לגמרי!". ופירט:

בהתחשב עם ריבוי העבודה הכרוכה בדבר, השוואות של כתבי-היד, ההערות והצייונים וההגהות וכו', העריכה לדפוס, ההדפסה והכריכה באופן נאה ומהודר (כולל – טיב הנייר והכריכה) כאשר ביחד עם גודל הזריות והמהירות (למעלה מגדר אנושי) שבהוצאת הספר – יצא-לאור הספר באופן מתוקן ומהודר, היינו שגודל הזריות לא נרעה באיכות העבודה כו'.

כאן הוסיף הרבי התבטאות נדירה:

על-פי טבע לא היתה אפשרות כלל לסיים את הדפסת הספר קודם י"ט כסלו. וכאשר ביקשתי להשתדל בכך, הנה גם אצלי היה עניין זה באופן שלמעלה מהשכל (היינו שמצד השכל היה מופרך שיוכלו לעמוד בזה).

אלא עניין זה היה באופן של אמונה – אמונה בכוחם של "חסידים", שכאשר הם רוצים באמת למלא את הציוני כו', ומחליטים בתוקף ש"כן יקום" – הרי הובטחנו שיד החסידים על העליונה, ולכן האמנתי שיצליחו בענין זה.

בהמשך דבריו הוסיף הרבי להשתמש "בביטויים כאלו... של 'בריטקייט'" (כלשונו הק') ואמר:

מצד הפעולה וההתעסקות בהדפסת המהדורה-

ההתוועדות בשבת-קודש פרשת וישלח תשמ"ב היתה מסעירה, והיא הייתה שיאם של ימים מלאי תחושת התעלות, אתגר וציפייה כ-770. זה היה לאחר שממש קודם כניסת השבת הוכנס אל הרבי עותק מן המהדורה-קמא של ספר התניא, ספר שהוכן בתוך תקופה קצרה ביותר וכהגדרת הרבי – "על-ידי השתדלות מרובה כו'".

במהלך ההתוועדות ציין הרבי כי כאשר נדפס ספר התניא לראשונה (בשנת תקנ"ז) רצה אדמו"ר הזקן שההדפסה תסתיים קודם י"ט בכסלו, כדי שיוכלו החסידים ללומדו ביום י"ט בכסלו. ואולם בפועל נסתיימה ההדפסה רק ביום כ' בכסלו. ואילו הפעם – ציין הרבי בהפלאת העניין – מובן גודל העילוי של סיום הדפסת תניא מהדורה-קמא קודם י"ט בכסלו; ויתר על כן – קודם יום השבת שממנו מתברך י"ט בכסלו, באופן שיכולים ללמוד בספר התניא זה קודם י"ט בכסלו (ובי"ט בכסלו וכו'). על-ידי זה – אמר הרבי – נוסף עילוי בכללות העניין די"ט כסלו.

סיום הדפסת הספר – המשיך הרבי בהעלותו על נס את המתעסקים בהכנתו לדפוס (כולל סיוען של נשי האברכים וכו') היתה באופן ד"למעלה ממדידה והגבלה" ו"למעלה

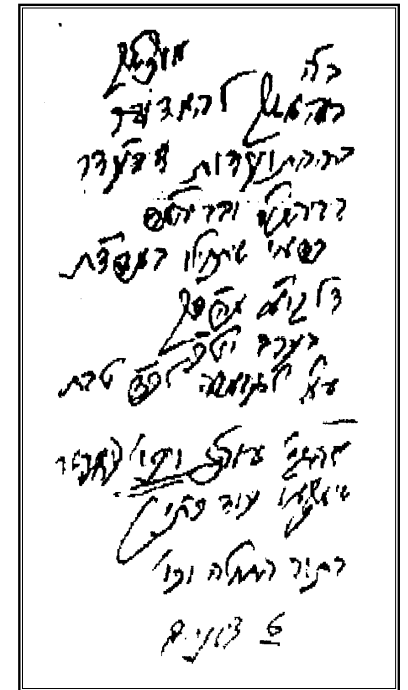
ניצוצי רבי

קמא של ספר התניא באופן של "אחישה" – יכולים לבוא אל הקבי"ה ולתבוע על-פי דין (לא רק באופן של צדקה וחסד וכיו"ו) שתהיה הגאולה האמיתית והשלמה באופן ד"אחישה!"

בהמשך ההתוועדות ערך הרבי השוואות בין מהדורה קמא למהדורה בתרא, וגם אחר-כך ציין שיש ללמוד מאותם אברכים צעירים (בסיוע נשותיהם) שהשתדלו בהרפסת ספר התניא באופן שלמעלה מדרך הטבע לגמרי – כיצד להתעסק בהפצת היהדות והמעיינות דרבעי.

מהדורה-קמא בגירסה משופרת

מי שחשב שבכך הסתיימה ה"עבודה" – טעה. במוצאי שבת-קודש הוציא הרבי פתק בכתב-יד-קודשו בזה הלשון:

בי"ה מוצאי"ק [=מוצאי שבת-קודש]

בהמשך להמדובר בהתוועדות דרעד"ר [=דרעווא דרעווין]

בביהכניסי ובביהמ"ד [=בבית-הכנסת ובבית-המדרש]

כדאי שיתחילו במהד"ת דלקו"א מהד"ק [=במהדורה תניא דלקוטי-אמרים מהדורה קמא]

בערב יט"כ [=י"ט כסלו] ע"מ [=על-מנת] לגומרה לכ"ד טבת

להגיי עוה"פ [=להגיה עוד הפעם] וכו' (ואפשר שימצאו עוד כתי"י) [=כתבי יד]

בתור התחלה וכו' 6 ציונים.

ואמנם, במבט לאחור ניתן היה למצוא רמז לדבר כבר בהתוועדות, כאשר הרבי ציין:

מובן בפשטות שכאשר ידפיסו את הספר פעם נוספת, יצטרכו להוסיף בזה באופן נעלה יותר כו', ועד לאופן ד"כפליים לתושייה"י, על-פי הציווי "מעלין בקודש" – אבל אף-על-פי-כן, ביחס להוצאה-לאור בפעם הראשונה, יצא הספר באופן מתוקן ומהודר כו'.

התיקונים הראשונים

הרבי רצה אפוא כי תיכף ומיד תחל העבודה על הוצאת מהדורה מתוקנת של הספר. הרבי ציין כי ייתכן שיש עוד כתב-יד. ואכן, כבר בימים שלאחר מכן נתגלה כתב-יד נוסף של ה"מהדורה קמא"! בתור השתתפות ו"התחלה" ציין הרבי (כנ"ל) כמה "ציונים" (=תיקונים) על הכרך שניתן לו.

להלן שלושה מאותם שישה ציונים:

- (1) הרבי החליף את הסדר ברשימת ההוספות שיהיה כתוב: "כת"י התניא – רשימה קצרה".
- (2) הרבי הורה לרשום את מספר ה"כרטיס" דספריית הקונגרס בארה"ב של הספר (הוראה שנתקבלה בנוגע לספרים שונים).
- (3) על תרגום המילים "מהדורה קמא" לאנגלית (from various manuscripts) ציין הרבי שזו: אנגלית "מזורה", ויש לתרגם

ניצוצי רבי

בצורה מדוייקת יותר. ובהוצאה שניה נדפס: first versions (based on earliest manuscripts).

לתועלת הזרזים שהקדימו וקנו

מספר ימים לאחר מכן הוציא הרבי פתק ארוך נוסף, עם הוראות נוספות בקשר למהדורה המתוקנת של הספר. הרבי הורה כי בנוסף למהדורה החדשה יודפסו התיקונים שייכנסו בה גם בחוברת בפני עצמה, לתועלת מי שרכשו את המהדורה הראשונה:

כיון שע"פ [=שעל-פי] השמועה כבר אזלה מהדו"ק [=מהדורה קמא] לגמרי, בכדי שאלו שקנו הני"ל יהנו מההוספות מבלי שיוכרחו לקנות עוה"פ [=עוד הפעם] כל הספר, בכדי שמהד"ק דמהד"ק לא תהיה "מוזנחת" וכו' – כדאי שלכל לראש יו"ל [=יוצא לאור] כל ההוספות בקונטרס בפ"ע [=בפני עצמו] – לכ"ד טבת

יו"ל [=יוצא לאור] הוצאה ב' דמהד"ק דמהד"ק [=דמהדורה-קמא דמהדורה-קמא] (בצילום) תומ"י [=תכף ומיד].

ועל ההודעה בד' בטבת שההוצאה השנייה נכנסה כבר לדפוס ענה הרבי:

תניא עם כל השערים

ועל ת"ח ת"ח על הבשו"ט [=ותשואות-חן תשואות-חן על הבשורה טובה].

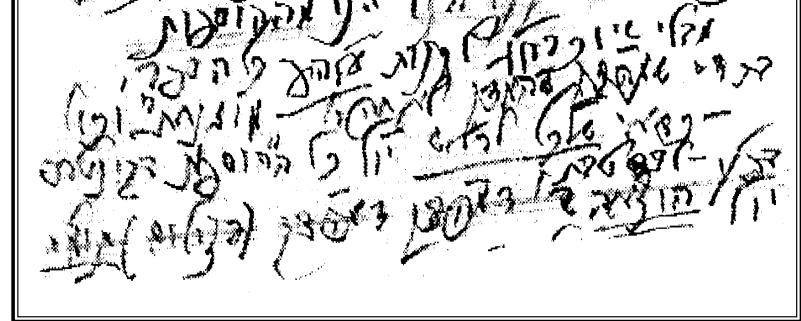
העיסוק בהרפסת ספר התניא קדישא בתוספת חידושים נמשך, ולקראת י"א ניסן של אותה שנה הורה הרבי:

להוציא לאור התניא בגודל רגיל, ועל הסדר כנדפס לאחרונה בברוקלין... לאחר הערות ותיקונים:

רשימת הכתב-יד ופאקסימיליות שלהם (כבסוף מהדורה-קמא דתניא שהדפיסו – אבל להשמיט ב' השערים דזאלקווא הנדפסים! שעירבו באמצע).

רשימת דפוס תניא מתוקנת ומלאה (כולל – שנתקבלו לאחרונה כאן [י]). רשימת ההעתקות וכו'.

וצילום דכל השערים דכל התניאות שיוכלו להשיג בגודלן כמו שהן

(כאמור, בסיום הפתק הורה הרבי להדפיס מיד מהדורת צילום מהספר, אף בטרם יודפס הספר במהדורתו החדשה).